

KOHTUJURISTI ETTEPANEK

M. POIARES MADURO

esitatud 6. aprillil 2006¹

1. Arutusel olevad kohtuasjad käsitlevad Madalmaade riigi nn kuldaktsiaid (*golden shares*) äriühingutes KPN NV (edaspidi „KPN”) ja TPG NV (edaspidi „TPG”). Komisjon väidab, et kuna Madalmaad on säilitanud nimetatud äriühingutes oma kuldaktsiad, siis on Madalmaad rikkunud EÜ artiklitest 43 ja 56 tulenevaid kohustusi. Euroopa Kohus peaks nimetatud kohtuasjades selgitama piiranguid, mis tulenevad ühenduse õigusest liikmesriikidele, kui need tegutsevad turuosalistena.

I. Asjaolud ja kohtueelne menetlus

2. 1989. aastal kujundati Madalmaade riiklik posti-, telegraafi- ja telefoniettevõtja ümber aktsiaseltsiks nimega Koninklijke PTT Nederland NV (edaspidi „PTT”). 1994. aastal toimus PTT aktsiate esmaemissioon. Madal-

maade riik müüs esimese osa aktsiaid, mis moodustasid 30% PTT aktsiakapitalist.

3. Seoses aktsiaemissiooniga muudeti äriühingu põhikirja, et viia Madalmaade riigi kasuks sisse eriline aktsia, nn kuldaktsia. Kuldaktsiatega olid seotud õigused kiita eelnevalt heaks äriühingu teatavad otsused. PTT ja Madalmaade riik sõlmisid nimetatud õiguste teostamist käsitleva kokkuleppe (nn Afspraak op Hoofdlijnen; edaspidi „kokkulepe”). Kokkuleppe kohaselt ei tohi Madalmaade riik kasutada oma õigusi selleks, et kaitsta äriühingut kontrollisuhete soovimatu muutumise eest. 1995. aastal müüs Madalmaade riik teise osa aktsiaid, mis moodustasid umbes 20% PTT aktsiakapitalist.

4. 1998. aastal jagati PTT kaheks eraldi äriühinguks: KPN telekommunikatsiooniteenuste osutamiseks ja TPG logistikaks ja postiteenuste osutamiseks. Madalmaade riigi kuldaktsiatega seotud õigused sisuliselt ei muutunud.

1 — Algkeel: portugali.

5. Madalmaade kuldaktsiad KPN-is (kohtuasi C-282/04) annavad eelneva heakskiitmise õiguse järgmisi küsimusi käsitlevate otsuste puhul:
- juhatus otsus teha investeringuid, mis vähendavad äriühingu omakapitali selle konsolideeritud bilansi järgi alla 30% koguaradest;
 - äriühingu aktsiate väljalaskmine ja tavalist aktsionäride eelisõiguse piiramine või tühistamine;
 - juhatus otsus maksta dividende aktsiadena ja/või reserve arvelt;
 - äriühingu ühinemine või jagunemine;
 - ettepanek A-eelisaktsiate omanikele teha täiendav sissemakse;
 - äriühingu lõpetamine;
 - äriühingu aktsiate (mis moodustavad lihtaktsiatest koosnevast aktsiakapitalist üle 1%) omandamine või võõrandamine äriühingu enda poolt;
 - põhikirja muudatus, mille üks eesmärke on muuta äriühingu tegevusala, niivõrd kui selle muutmine on seotud kasutusõiguste ja lubade kasutamisega, eriliste aktsiate või B-eelisaktsiate kustutamisega, järelevalvenõukogu liikmete arvu määramisega kommunikatsiooni- ja riiklike ehitustööde ministri poolt ning eriliste aktsiatega seotud õiguste muutmise;
 - telekommunikatsiooniseaduse artiklis 11 sätestatud juriidiliste isikute hääleõiguse teostamine seoses ettepanekutega lõpetamiseks, ühinemiseks või jagunemiseks, oma aktsiate omandamiseks ning nimetatud äriühingute põhikirja muutmiseks eespool märgitud valdkondades;
 - kuldaktsiate väljaostmine.

6. Madalmaade kuldaktsiad TPG-s (kohtuasi C-283/04) annavad õigused, mis on identsed või sarnased KPN-i kuldaktsiatega seotud õigustega, nimelt eelneva heakskiitmise õiguse järgmisi küsimusi käsitlevate otsuste puhul:
- juhatus otsus teha investeringuid, mis vähendavad äriühingu omakapitali tema konsolideeritud bilansi järgi alla 15% koguvardest;
 - äriühingu aktsiate emiteerimine ja tavalist aktsionäride mis tahes eelisõiguse piiramine või tühistamine;
 - juhatus otsus maksta dividende aktsiatega ja/või reservide arvelt;
 - ettepanek A-eelisaktsiate omanikele teha täiendav sissemaks;
 - äriühingu ühinemine või jagunemine;
 - äriühingu aktsiate (mis moodustavad lihtaktsiatest koosnevast aktsiakapitalist üle 1%) omandamine või võõrandamine äriühingu enda poolt;
 - äriühingu lõpetamine;
 - telekommunikatsiooniseaduse artiklis 11 sätestatud juriidiliste isikute hääleõiguse teostamine seoses ettepanekutega lõpetamiseks, ühinemiseks või jagunemiseks, oma aktsiate omandamiseks ning nimetatud äriühingute põhikirja muutmiseks eespool märgitud valdkondades;
 - põhikirja muudatus, mille üks eesmärke on muuta äriühingu tegevusala, niivõrd kui selle muutmine on seotud kasutuseõiguste ja lubade kasutamisega, eriliste aktsiate või B-eelisaktsiate kustutamisega, järelevalvenõukogu liikmete arvu määramisega kommunikatsiooni- ja riiklike ehitustööde ministri poolt ja eriliste

aktsiatega seotud õiguste muutmisega;

KPN-is talle kuuluvate kuldaktsiate ja valituse poolt määratud järelevalvenõukogu liikmete kaudu ei piira kapitali vaba liikumist ega asutamisvabadust.

— kuldaktsiate väljaostmine.

7. 28. juulil 2000 saatis komisjon Madalmaade Kuningriigile kaks märgukirja, ühe KPN-i ja teise TPG kohta. Seejärel algatati menetlus mõlema äriühingu suhtes.

10. Kuna komisjoni ei rahuldanud kõnealune vastus, saatis ta 5. veebruaril 2003 Madalmaade Kuningriigile põhjendatud arvamuse, milles väitis, et kuna Madalmaade riik on säilitanud KPN-is oma kuldaktsiad ja õiguse määrata järelevalvenõukogu liikmeid, on Madalmaad rikkunud EÜ artiklitest 43 ja 56 tulenevaid kohustusi. Madalmaad, kes endiselt ei nõustunud komisjoni seisukohaga, vastasid 28. aprilli 2003. aasta kirjaga.

8. KPN-i käsitlevas 28. juuli 2000. aasta kirjas teatas komisjon Madalmaade valitsusele, et KPN-i põhikirja sätted Madalmaade kuldaktsiatega seotud õiguste kohta ja Madalmaade riigi esindatuse kohta KPN-i järelevalvenõukogus on tema arvates vastuolus kapitali vaba liikumist ja asutamisvabadust käsitlevate asutamislepingu sätetega.

11. Komisjon andis asja 30. juunil 2004 Euroopa Kohtusse. Komisjon loobus siiski oma nõudest liikmete määramise osas, kuna kõnealune õigus oli põhikirjast välja jäetud.

9. Madalmaade valitsus vastas 8. novembril 2000. aasta kirjas, et Madalmaade riigi osalus

12. TPG-d käsitlevas 28. juuli 2000. aasta kirjas teatas komisjon Madalmaade valitsusele, et TPG põhikirja sätted Madalmaade kuldaktsiatega seotud õiguste kohta ja Madalmaade riigi esindatuse kohta TPG järelevalvenõukogus on tema arvates vastu-

olus kapitali vaba liikumist ja asutamisevabadust käsitlevate asutamislepingu sätetega.

loobus komisjon oma nõudest liikmete määramise osas, kuna kõnealune õigus oli põhikirjast välja jäetud.

13. Madalmaade valitsus vastas 8. novembril 2000. aasta kirjas, et Madalmaade riigi osalus TPG-s talle kuuluvate kuldaktsiate ja valitsuse poolt määratud järelevalvenõukogu liikmete kaudu ei piira kapitali vaba liikumist ega asutamisevabadust. Lisaks sellele väitis Madalmaade valitsus, et isegi kui kapitali vaba liikumist või asutamisevabadust oleks piiratud, oleks kõnealune piirang õigustatud universaalpostiteenuse kättesaadavuse tagamise eesmärgiga.

14. Kuna komisjoni ei rahuldanud kõnealune vastus, saatis ta 5. veebruaril 2003 Madalmaade Kuningriigile põhjendatud arvamus. Madalmaad, kes endiselt ei nõustunud komisjoni seisukohaga, vastasid 28. aprillil 2003. aasta kirjaga.

15. Komisjon andis asja 1. juulil 2004 Euroopa Kohtusse. Nii nagu KPN-i puhul,

16. 30. juuni 2005. aasta määrusega liideti need kaks kohtuasja kodukorra artikli 43 alusel suuliseks menetluseks ja kohtuotsuse tegemiseks.

II. Hinnang

17. Komisjoni väitel on Madalmaad rikkunud nii EÜ artiklit 43 kui ka EÜ artiklit 56. Vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale analüüsin kõigepealt EÜ artikliga 56 seotud argumente.²

18. Komisjon väidab, et õigused, mis on seotud Madalmaade riigi kuldaktsiatega KPN-is ja TPG-s, võivad raskendada aktsiate omandamist nendes äriühingutes ja heidutada teiste liikmesriikide investoreid kõnealuseid investeeringuid tegemast. Kõnealuste õiguste kasutamine võib piirata mõjusat osalemist kõnealuste äriühingute juhtimises

2 — 4. juuni 2002. aasta otsused kohtuasjas C-367/98: komisjon vs. Portugal (EKL 2002, lk I-4731), kohtuasjas C-483/99: komisjon vs. Prantsusmaa (EKL 2002, lk I-4781) ja kohtuasjas C-503/99: komisjon vs. Belgia (EKL 2002, lk I-4809); 13. mai 2003. aasta otsused kohtuasjas C-463/00: komisjon vs. Hispaania (EKL 2003, lk I-4581) ja C-98/01: komisjon vs. Ühendkuningriik (EKL 2003, lk I-4641).

ja kontrollimises. Sel viisil võib Madalmaade aktsiasalus KPN-is ja TPG-s teiste liikmesriikide otseinvesteeringuid takistada või vähendada soovi neid teha. Seetõttu kujutavad kuldaktsiad kapitali vaba liikumise pii-rangut EÜ artikli 56 tähenduses.

eraõiguslikud isikud tavaliselt kokku lepivad. Riik on kasutanud äriühinguõigusest tulenevaid võimalusi samal viisil, kui oleks kasutanud teisedki.

19. Kostja vastuses on Madalmaad eelkõige väitnud, et EÜ artikkel 56 ei ole kohaldatav, sest KPN-i ja TPG aktsionärina tegutseb riik turuosalisena, mitte avalik-õigusliku asutuse-na. Vaatlen esmalt kõnealust argumenti.

A. Kas EÜ artikkel 56 on kohaldatav, kui riik tegutseb turuosalisena?

20. Madalmaade valitsus väidab, et KPN-i ja TPG kuldaktsiad ei kuulu EÜ artikli 56 kohaldamisalasse, sest Madalmaade riik ei oma neid avalik-õigusliku asutuse, vaid eraõigusliku aktsionärina. Kuldaktsiad ehk „eelisõigusega aktsiad” on Madalmaade äriühinguõiguses tavalised. Õigused, mis on seotud Madalmaade riigi kuldaktsiatega KPN-is ja TPG-s, ei erine õigustest, milles

21. Ma ei jaga seda seisukohta.

22. Isikute, teenuste ja kapitali vaba liikumist käsitlevatest asutamislepingu sätetest tulenevad liikmesriikide ametiasutustele kohustus-olenevatest sellest, kas kõnealused ametiasutused tegutsevad avalik-õigusliku või eraõigusliku isikuna.³ Liikmesriikide suhtes kohaldatakse vaba liikumise eeskirju, mille adressaadid nad selgelt on, mitte tulenevalt nende funktsionaalsest pädevusest avaliku võimu kandjana, vaid tulenevalt nende orgaanilisest pädevusest asutamislepingule allakirjutanuna.⁴ Kuivõrd kõnealused eeskir-

3 — Seda küsimust ei tohiks segi ajada küsimusega, kas eraõiguslike isikute suhtes kohaldatakse vaba liikumise eeskirju. Kui eraõiguslik isik täidab avalikku ülesannet, võib järeldada, et riik tegutseb kõnealuse isiku vahendusel ja sellest tulenevalt kohaldatakse vaba liikumise eeskirju *ratio personae*. Vt näiteks 18. mai 1989. aasta otsus liidetud kohtuasjades 266/87 ja 267/87: Association of Pharmaceutical Importers (EKL 1989, lk 1295); 11. augusti 1995. aasta otsus kohtuasjas C-16/94: Dubois (EKL 1995, lk I-2421, punkt 20); 5. veebruaril 2004. aasta otsus kohtuasjas C-157/02: Rieser Internationale Transporte (EKL 2004, lk I-1477, punkt 24) ning kohtujurist Kokott'i 17. novembri 2005. aasta ettepanek kohtuasjas C-470/03: AGM-COS.MET (EKL 2005, lk I-2749, punkt 87).

4 — Vt analogia põhjal 26. veebruaril 1986. aasta otsus kohtuasjas 152/84: Marshall (EKL 1986, lk 723, punkt 49) ja 12. juuli 1990. aasta otsus kohtuasjas C-188/89: Foster (EKL 1990, lk I-3313, punkt 17).

jad ei loo kohustusi erasikutele, võivad turuosalistena tegutsevate liikmesriikide suhtes kehtida piirangud, mida ei kohaldata teiste turuosaliste suhtes.⁵

laadi õigusnormid võivad piirata kapitali kättesaadavust siseriiklikul turul, kaitstes seal teatavate ettevõtjate saavutatud head positsiooni. Lisaks on sellised ettevõtjad tõenäoliselt kodumaised aktsionärid. Seda laadi õigusnormid võivad seetõttu takistada teiste liikmesriikide investorite pääsu riigi turule.⁷

23. Hinnates, kas kapitali vaba liikumine on takistatud, kui riigil on äriühingus erioigused, ei ole oluline nende õiguste andmise viis ega nende õiguslik vorm. Asjaolu, et liikmesriik tegutseb siseriikliku äriühinguõiguse alusel, ei tähenda, et tema erioigused ei saa kujutada piirangut EÜ artikli 56 tähenduses.⁶

25. Argument, et Madalmaade erioigused KPN-is ja TPG-s ei kuulu EÜ artikli 56 kohaldamisalasse, kuna eelisõigusega aktsiad ei ole äriühinguõiguses midagi ebatavalist, tuleks järelikult tagasi lükata.

24. Isegi juhul, kui Madalmaade avalik-õiguslikud asutused oleks üldise äriühinguõiguse alusel iga muu aktsionäri kombel tegutsedes EÜ artikli 56 kohaldamisalast välistatud, tekiks küsimus, kas õigusnormid, mis annavad mõnele aktsionärile teatavad erioigused, et kaitsta teda turuprotsesside eest, võivad iseenesest kujutada piirangut kapitali vabale liikumisele. Sellist

B. EÜ artikli 56 kohaldamine arutusel olevate erioiguste suhtes

26. Arutusel olevates kohtuasjades palutakse Euroopa Kohtul sisuliselt kindlaks määrata

5 — Vt 13. detsembri 1983. aasta otsus kohtuasjas C-222/82: Apple & Pear Development Council (EKL 1983, lk 4083, punkt 17). Riigihangete eeskirjad on teine näide piirangute kohta, mida kohaldatakse turuosalistena tegutsevate liikmesriikide, kuid mitte teiste turuosaliste suhtes.

6 — Vt selle kohta kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomeri 6. veebruaril 2003. aasta ettepanek eespool viidatud kohtuasjades C-463/00: komisjon vs. Hispaania ja C-98/01: komisjon vs. Ühendkuningriik (punkt 48).

7 — Vt selle kohta minu 7. aprilli 2005. aasta ettepanek kohtuasjas C-446/03: Marks & Spencer (EKL 2005, lk I-10837, punktid 37–40), samuti minu 1. veebruaril 2006. aasta ettepanek liidetud kohtuasjades C-94/04 ja C-202/04: Cipolla ja Macrino (Euroopa Kohtu menetluses, punktid 55 ja 56) ning minu 30. märtsi 2006. aasta ettepanek liidetud kohtuasjades C-158/04 ja C-159/04: Trofo Super-Markets (Euroopa Kohtu menetluses, punktid 54 ja 55).

piirangud, mis tulenevad ühenduse õigusest liikmesriikidele, kui need sekkuvad turu toimimisse turuosalistena. Kõnealune sekku-misvorm, mis erineb sellistest tavapärastest riigi sekkumise vormidest nagu turu regu-leerimine või riigi omand, on katse säilitada teatavat riigi kontrolli erastatud majandus-sektoris.

muudes valdkondades, kui tekib küsimus turuosalisena tegutseva riigi suhtes kehtiva-test piirangutest. Kui riik otsustab teatava turusektori avada, peab ta tegutsema viisil, mis on tema otsusega kooskõlas. Kooskõla nõue tuleneb vajadusest tagada, et riik lähtuks oma tegevuses kas turuprotsessist või poliitilisest protsessist.¹⁰

27. Kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomer järeldas EÜ artikli 295 põhjal, et kuna riigi omandi abil võib riik teoreetiliselt säilitada äriühingute üle täieliku kontrolli, võib ta teatavate eriõiguste abil *a fortiori* säilitada erastatud äriühingute üle piiratud kontrolli.⁸ Euroopa Kohus ei järginud seda arutlus-käiku. Ta otsustas, et liikmesriigid ei saa „tugineda EÜ artiklis 295 osutatud omandi-süsteemidele, et õigustada selliseid asutamislepingus sätestatud vabaduste kasutamise takistusi, mis tulenevad eelisõigustest, mis on seotud nende osalusega erastatud äriühingu aktsiakapitalis”⁹.

29. Endiste riigiettevõtete erastamisel on see nõue eriti oluline. Asutamisleping lubab liikmesriikidel jätta teatavad äriühingud riigi omandisse. See ei luba neil siiski valikuliselt piirata turuosaliste juurdepääsu teatavatele majandussektoritele, kui need sektorid on erastatud. Kui riigil oleks õigus säilitada erastatud äriühingute üle teatavas vormis turukontroll, võiks ta hõlpsalt takistada vaba liikumise eeskirjade kohaldamist, võimalda-des üksnes valikulist ja võib-olla diskrimi-neerivat juurdepääsu siseturu olulistele osa-dele.

28. Minu arvates on see Euroopa Kohtu seisukoht kooskõlas tema kohtupraktikaga

30. Seega, kui riik äriühingu erastab, nõuab kapitali vaba liikumine äriühingu majandus-

8 — Kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomeri 3. juuli 2001. aasta ühisetepanek kohtuasjades C-367/98, C-483/99 ja C-503/99 (EKL 2002, lk I-4731, eelkõige punkt 66). Vt ka tema ettepanek eespool viidatud kohtuasjades komisjon vs. Hispaania ja komisjon vs. Ühendkuningriik, punktid 54–57.

9 — Otsus eespool viidatud kohtuasjas komisjon vs. Hispaania, punkt 67.

10 — Vt selle kohta minu 10. novembri 2005. aasta ettepanek kohtuasjas C-205/03: FENIN (Euroopa Kohtu menelluses, punkt 26), samuti minu 1. veebruari 2006. aasta ettepanek ettepanek eespool viidatud liidetud kohtuasjades Cipolla ja Macrino, punktid 31 ja 32.

liku autonoomia kaitset, välja arvatud juhul, kui on vaja kaitsta ühenduse õiguses tunnustatud põhilisi avalikke huvisid. Seetõttu peab igasugune tavapärasest turumehhanismist erinev riiklik kontroll erastatud äriühingu üle seonduma asjaomase äriühingu üldist majandushuvi pakkuva tegevusega.

31. Euroopa Kohtu 4. juuni 2002. aasta otsust kohtuasjas C-503/99: komisjon vs. Belgia tuleks samuti nii mõista. Euroopa Kohus on tunnistanud teatavate probleemküsimuste olemasolu, mis võivad „õigustada seda, et liikmesriigid säilitavad teatud mõju algselt riigi osalusega ja hiljem erastatud ettevõtjas, kui see ettevõtja tegutseb üldist või strateegilist huvi esindava teenuse valdkonnas”¹¹. On siiski selge, et kõnealune mõju peab rangelt piirduma põhiliste avalike huvidega seotud kohustuste tagamisega.¹² Seetõttu on Euroopa Kohus rõhutanud asjaomase „ettevõtja iseseisva otsustusõiguse arvestamise põhimõtet”¹³. Riik peab seega kindlaks määrama konkreetse kaitset vajava avaliku huvi. Lisaks peaksid riigile eriõigusi andvad õigusnormid põhinema objektiivsetel ja täpsetel kriteeriumidel, mis ei lähe kauge-

male sellest, mis on vajalik kõnealuse avaliku huvi kaitseks ja tõhusa kohtuliku kontrolli võimaluse tagamiseks.¹⁴

32. Minu arvates ei ole varasemat kohtupraktikat arvestades eriti kahtlust, et KPN-i ja TPG kuldaktsiad kujutavad piirangut kapitali vabale liikumisele. Need annavad riigile eelneva heakskiitmise õiguse mitmesuguste oluliste otsuste puhul, mille hulka kuuluvad aktsionäride üldkoosoleku otsused, mis puudutavad äriühingu jagunemist, ühinemist või lõpetamist ning mitmesuguseid muudatusi äriühingu põhikirjas. Kõnealune eelneva heakskiitmise süsteem „riiva[b] siiski osaluse omandaja olukorda kui sellist”¹⁵ ja võib seega „heidutada teiste liikmesriikide investoreid investeerimast nende ettevõtjate aktsiakapitali”¹⁶. Järelikult piiravad riigi eriõigused KPN-is ja TPG-s kapitali vaba liikumist.¹⁷

33. Seetõttu tuleb iga juhtumi puhul kaaluda, kas piirang on õiguspärase eesmärgi

11 — Otsus eespool viidatud kohtuasjas komisjon vs. Belgia, punkt 43.

12 — Vt selle kohta otsus eespool viidatud kohtuasjas komisjon vs. Belgia, punkt 47, ja otsus eespool viidatud kohtuasjas komisjon vs. Hispaania, punkt 82.

13 — Otsus eespool viidatud kohtuasjas komisjon vs. Belgia, punkt 49.

14 — Otsus eespool viidatud kohtuasjas komisjon vs. Belgia, punktid 51 ja 52.

15 — Otsus eespool viidatud kohtuasjas komisjon vs. Ühendkuningriik, punkt 47; otsus eespool viidatud kohtuasjas komisjon vs. Hispaania, punkt 61.

16 — Otsus eespool viidatud kohtuasjas komisjon vs. Prantsusmaa, punkt 41.

17 — Vt selle kohta otsus eespool viidatud kohtuasjas komisjon vs. Prantsusmaa, punkt 37, ja viimati 2. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas C-174/04: komisjon vs. Itaalia (EKL 2005, lk I-4933, punkt 28).

tõttu põhjendatud ja kas sel juhul on täidetud proportsionaalsuse põhimõte.¹⁸

34. KPN-i puhul ei toetu Madalmaade valitsus üheleegi põhjendusele, mis lähtuks võimalikest ülekaalukatest üldistest huvidest. Seetõttu on Madalmaad seoses neile kuuluvate KPN-i kuldaktsiatega rikkunud EÜ artiklist 56 tulenevaid kohustusi.¹⁹

35. TPG puhul seevastu toetub Madalmaade valitsus vajadusele tagada universaalpostiteenuse nõuetekohane osutamine. Madalmaade väitel võimaldavad riigi kuldaktsiad TPG-s kaitsta äriühingu maksejõulisust ning järjepidevust. Madalmaad väidavad, et kuna TPG on ainus ettevõtja, kes suudab praegu osutada universaalpostiteenust siseriiklikus õiguses nõutud ulatuses ja kvaliteediga, on vaja kaitsta TPG maksejõulisust ja järjepidevust, et tagada kõnealuse teenuse osutamine.

36. On selge, et universaalpostiteenuse nõuetekohase osutamise tagamine võib olla

ülekaalukas üldine huvi.²⁰ Seetõttu tuleb kindlaks teha, kas Madalmaade riigi erioigused on vajalikud, et tagada universaalpostiteenuse osutamine, ja kas kõnealust eesmärki oleks võimalik saavutada kapitali vaba liikumist vähem piiravate meetmetega.²¹

37. Nõustun selles osas komisjoniga, et ei ole põhjust eeldada, et arutusel olevate erioiguste puudumise korral ei suudaks TPG juhtorganid kaitsta äriühingu maksejõulisust ja järjepidevust. Ei ole tõendatud, et tõenäosus, et kaalutlemata investeeringud viiksid TPG majandusraskustesse, mis ohustaksid nõuetekohase universaalpostiteenuse säilimist, võiks õigustada käesolevas kohtuasjas arutusel olevat ulatuslikku ja üldist eelneva heakskiidu süsteemi.

38. Sellega seoses tuleks märkida, et Madalmaade riigi erioigused TPG-s ei ole piiratud TPG tegevusega universaalpostiteenuse osutajana.²² Igal juhul, nagu komisjon on õigesti

18 — Vt selle kohta 14. detsembri 1995. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-163/94, C-165/94 ja C-250/94: *Sanz de Lera jt* (EKL 1995, lk I-4821, punkt 23); otsus eespool viidatud kohtuasjas komisjon vs. Portugal, punkt 50; otsus eespool viidatud kohtuasjas komisjon vs. Itaalia, punkt 35, ning 1. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-213/04: *Burtscher* (EKL 2005, lk I-10309, punkt 44).

19 — Vt analoogia põhjal otsus eespool viidatud kohtuasjas komisjon vs. Ühendkuningriik, punktid 49 ja 50.

20 — Vt analoogia põhjal 20. juuni 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-388/00 ja C-429/00: *Radiosistemi* (EKL 2002, lk I-1831, punkt 43). Vt selle kohta ka 19. mai 1993. aasta otsus kohtuasjas C-320/91: *Corbeau* (EKL 1993, lk I-2533, punkt 15), kus Euroopa Kohus otsustas, et universaalpostiteenus on üldist majandushuvi pakkuv teenus.

21 — Vt näiteks otsus eespool viidatud liidetud kohtuasjades *Sanz de Lera jt*, punkt 23, ning otsus eespool viidatud kohtuasjas komisjon vs. Belgia, punkt 48.

22 — Vt vastupidise näitena otsus eespool viidatud kohtuasjas komisjon vs. Belgia, punkt 50.

märkinud, saab nõuetekohast universaalpostiteenust tagada sobivamate ja vähem piiravate meetmetega, järgides ühenduse asjaomase valdkonna õigusraamistikku.²³

39. Lisaks ei põhine eelneva heakskiidu süsteem kohtulikult kontrollitavatel selgetel ja objektiivsetel kriteeriumidel. Üldised eraõiguse normid ning TPG ja riigi vaheline kokkulepe nõuavad üksnes, et riik kasutaks oma õigusi mõistlikult. Lisaks ei kohusta TPG põhikiri kuldaktsiate omanikku esitama oma õiguste kasutamiseks ametlikku põhjendust. Selles mõttes on arutusel olev eriõiguste süsteem erinev süsteemist, mida Euroopa Kohus pidas õigustatuks kohtuasjas komisjon vs. Belgia.²⁴

40. Seega tuleb järeldada, et TPG kuldaktsiatega seotud eriõiguste süsteem läheb kaugemale sellest, mis on nõuetekohase universaalpostiteenuse tagamiseks vajalik. Kuna Madalmaad on säilitanud TPG-s oma

kuldaktsiad, on Madalmaad rikkunud EÜ artiklist 56 tulenevaid kohustusi.

C. Komisjoni kaebus EÜ artikli 43 alusel

41. Komisjon väidab, et eriõigused KPN-is ja TPG-s kujutavad ka EÜ artikli 43 rikkumist. Pooled jagavad siiski arvamust, et EÜ artikli 43 põhinev analüüs annaks sama tulemuse kui EÜ artiklist 56 lähtuv analüüs. Euroopa Kohus on varasemas kuldaktsiaid käsitlevas kohtupraktikas tõepoolest leidnud, et EÜ artiklist 43 lähtuv analüüs ei ole vajalik.²⁵ Euroopa Kohus on otsustanud, et kuivõrd arutusel olevate eriõigustega kaasnesid asutamisevabaduse piirangud, olid nimetatud piirangute „otseseks põhjuseks [...] kapitali vaba liikumise takistused, millega need [olid] lahutamatult seotud”²⁶. Teen Euroopa Kohule ettepaneku kasutada käesolevate kohtuasjade puhul sama lähenemist.

23 — 15. detsembri 1997. aasta direktiiv 97/67/EÜ ühenduse postiteenuste siseturu arengut ja teenuse kvaliteedi parandamist käsitlevate ühiseeskirjade kohta (EÜT 1998, L 15, lk 14; ELT eriväljaanne 06/03, lk 71), muudetud 10. juuni 2002. aasta direktiiviga 2002/39/EÜ (EÜT 2002, L 176, lk 21; ELT eriväljaanne 06/04, lk 316).

24 — Viidatud eespool. Vt eelkõige nimetatud kohtuotsuse punktid 51 ja 52.

25 — Vt näiteks eespool viidatud kohtuotsus komisjon vs. Belgia, punkt 59, ja 23. mai 2000. aasta otsus kohtuasjas C-58/99: komisjon vs. Itaalia (EKL 2000, lk I-3811, punkt 20).

26 — Otsused eespool viidatud kohtuasjades komisjon vs. Portugal (punkt 56), komisjon vs. Prantsusmaa (punkt 56), komisjon vs. Hispaania (punkt 86) ja komisjon vs. Ühendkuningriik (punkt 52).

III. Ettepanek

42. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku:

- Kohtuasjas C-282/04, tuvastada, et kuna Madalmaade Kuningriik on äriühingu Koninklijke KPN NV põhikirjas säilitanud teatavad sätted, mille kohaselt kuulub Madalmaade riigile selle äriühingu aktsiakapitalis eriline aktsia, millega on seotud erioigused kiita heaks nimetatud äriühingu asjaomaste organite teatavad otsused, siis on Madalmaade Kuningriik rikkunud EÜ artiklist 56 tulenevaid kohustusi;

- ja kohtuasjas C-283/04, tuvastada, et kuna Madalmaade Kuningriik on äriühingu TPG NV põhikirjas säilitanud teatavad sätted, mille kohaselt kuulub Madalmaade riigile selle äriühingu aktsiakapitalis eriline aktsia, millega on seotud erioigused kiita heaks nimetatud äriühingu asjaomaste organite teatavad otsused, siis on Madalmaade Kuningriik rikkunud EÜ artiklist 56 tulenevaid kohustusi.